

Әрбір мемлекет тәуелсіздік алған соң өз егемендігін сақтап қалуға тырысады. Қазақстан Республикасы - өз егемендігін, ұлттық қауіпсіздігін, экономикасының тұрақты дамуы үшін және әртүрлі қауіпті саяси күштермен бірлесіп күресу үшін әлемдік саяси интеграциялық ұйымдарға қатысуда.

1) Мақандық және өзірлік қауіпсіздік дегеніміз не?

Бұл - өз еліңе және басқа мемлекеттерді қауіпсіздік қамтамасыз ету арқылы ортаң шаралар ұйымдастыру және бекітудің тәсілі.

Қазақстан Республикасы осы жағдайда не істейді? Қазақстан - алашкерлердің бірі болып өз еркімен Ядролық қарудан бас тартқан мемлекет. Мен бұл шешімді қатты бағарып деп білемін. Себебі, Ядролық қару өте зиянды, тек бір мемлекетке емес жалпы мер планетасына зиян әкелетін зияндық болғандықтан, Қазақстан сияқты өзге мемлекеттер әлемнің қауіпсіздігін қорғау үшін осындай маңызды талаптарын орындайды.

2) Азия мемлекеттері бір-бірімен тығыз әрі достық саясатты ұстанатын мемлекеттер болып табылады. Оларға әріне Қазақстан, Орталық Азия елдері олар Қырғызстан, Өзбекстан, Түркістан, Түрікменстанда сүйтүрмелі болады. Сонымен қатар басқа Азия елдерінің ортаң мүдделерін өзара іс-қимыл және сенім - шаралары жөніндегі

кезеңдері тоқсаныз тоқ өткізіліп тұрады. Мәселен Қытайда 8 Азия мемлекеттерінің мәселелері мәңгідегі Пекинде өткен кезеңдерін айтып көрсетіледі. Олардың мақсаттары: ортақ мүдделерін қорғау, экономикалық тұрғыда ортақ даму, барлық саяси істерде бірлесіп әрекет ету болып табылады.

3) Шанхай ынтымақтастық ұйымы - көп мақсатты ұйым болып табылады.

Негізінен 1994-96 жылдары тек 5 мемлекет құрамындағы "Шанхай 5-ті" деп аталды.

Бірақ 2001 жылы бірқатар мемлекеттер қосылып кезінде ШҰҰ деп аталды. Оған: Қазақстан, Қырғызстан, Өзбекстан, Ресей, Қытай және таяу басқа мемлекеттер құрамында бар.

Ұйымның көп мақсатты екенін айтып көрсеткенде өз маңыздылығы - достық яғни ынтымақтастық елдер арасында бір-бірімен экономикалық ортақ даму қажетті саяси шарттерге бірлесіп әрекет ету кезінде, және бір-бірінің шекарасын қауіпсіздігінің қамтамасыз ету сияқты мәселелерді қамтиды.

4) Қасиеттік құрамының мән-маңызы.

Қасиеті - мемлекет аумағы - көлемі жағынан ең ірі мемлекет.

Ол шотысында - Қазақстанмен, Оңт.-шотысында Түрікстанмен, Оңт.-шығысында - Әзірбайжанмен, Солт.-Ресеймен шектеседі.

Каспий - мұнайға ресурсы соның ішінде мұнайға бай болып табылғандықтан, шаруашылық жүргізуі қорлайла болғандықтан шектесетін мемлекеттер арасында түсініспеушіліктер оған аласып рас болғандықтан Каспийдің құқықтық мәртебесін шешу үшін көптеген миналотар өткен. Оның бірі Қазақстанда Ақтау қаласында 1996 ж өткен негді айтуымозта болады. Осындай миналотар нәтижесінде елдер бейбіт түрде келісім таспап, әрбір иеліктерін бөліп алған баалап.

5) Қазақстан шектес мемлекеттерімен мемлекеттік шекарасын белілеу сонау 1994 ж үшінде оқуға болды.

Сонау нәтижесінде шекарасыз елдер өз шекарасының нақты қай жерге кім иелік ететіні белілі болды. Мәне осы мемлекеттік белілеудің маңызды өте үлкен деп білемі.

Михаил Бонейхов ұя айтуандай: "Өз жері жоқ ұлт - ұлт емес" сүмекші, шекарасыз белілеу біздің нақты ел екенімізді

нақтылауымозта қиындау саутарушы еді.

Қазірі тақда жер көлемі байыша 9-қаттамоз және шекарасыз мемлекеттерімен бейбіт

үйымдарға ортақ қоз. олар: ТМД, ЕЭО (Еуропалық

Экономикалық одақ), ШЫҒ сияқты үйымдар

арқала бірлесе шекарасызды қазірі саутмай аламыз!

Қазақстан Республикасының ұлттық
қауіпсіздігінің стратегиясына қолма қол.

Қазақстан 1991 жылы өз тәуелсіздігін жариялағаннан кейін,
экономикасы, сонымен бірге ішкі саясатын басқару бағыты
да. 1991-2012 жылдар аралығында Қазақстан Республикасы
деңгейінде көптеген саяси келісімдер туралы, жоспарлар мен
стратегияларға қол қойды.

Қазақстан Республикасы 1995 жылы 30 тамызда Бірінші ата-
заңын қабылдады. Бұл конституцияның Бірінші бабында азамат-
аралық қауіпсіздігі туралы айтылған. Яғни, егер Қазақстан Республика-
сының азаматының қауіпсіздігіне, өміріне қауіп төлетсе, қарама-
сыз мемлекет тарапынан сот негізінде қарастырылған, шешімдер

ҚР конституциясында Бірінші тармақтарында азаматтық
мен қауіпсіздігі заңнамасынан кейін Елбасының өз Бірінші, әрі
Басқа мақсаты қандай болса да Бірінші деп айтылған. Бірінші-
дегі қауіпсіздіктің жаһандық және өңірлік масштабтары.

Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін, Қызыл Орданың қал-
ған атадан, бабалар мен көру-жаратылған бағдары.

Бұл жерде Қазақстанның сонымен қатар қатыспайтындығы, бағдар-
қандығы, басқа мемлекеттермен бірігіп қорғаныс қатынастар
құруды қамтамасыз ететіндігі көрсетілген.

Қызыл Орданың Социалистік Республикалар Одағы (КСРО) ыдырайтын
кейін, Қазақстан мен шекарасы егер Тәуелсіз Мемлекеттер
Одағы (ТМД) құрды. Бұл ұйымның негізгі мақсаты қорғаныс
дегі бірігіп қорғаныс қатынастар құруды туралы.

Қазақстан Республикасының өңірлік масштабтағы қауіп-
сіздігі. Жау

1997 - 1998 жылдары ЮНЕСКО, ДСҰ, БҰҰ құрамына кірісі
сортқа салып жатқан ұлт қауіпсіздігін одан әрі кеңейтті.

Қазақстан Республикасының өңірлік масштабтағы қауіпсіздігі.
Науа сұрттан тама емес араланды да, ел ішінен шығады. Сондықтан
Елбасы ел ішіндегі қозғалыстарға, тәртіпке, құрылымға ұланыс-
тарға ала-қатпа мұқият болды (қосыл болды). Халық арасындағы
тәртіпке, қауіпсіздікке ішкі істер министрлігі (ІІМ) мауыпта,
ол көптеген қауіпсіздікті қамтамасыз ететін қозғалыстардан
түрде. (политика қозғалыстарының бастал - ұлттық ұланыс дейін).
Ел ішіндегі қауіпсіздік пен тәртіпсіздік осы қозғалыстардың арқасын-
да тұрақталды.

ХХ ғасырдағы Қазақстанға қарата маңа замандағы
Қазақстан айтарлықтай көрінеді. Ата-бабаларымыз жетерлік дәуір
үрей тұтқак тариондықтарды бардабында бады. Ол қазір,
қорқыныш деген не дейміз. Елбасымыздың ұстанған саясаттары
мен стратегияларының нәтижесінде қазір тоғоны, бейбіт өмір
сүреміз. Н.Ә. Назарбаев маңындағы масштабта да, өңірлік масштабта
да ел қауіпсіздігін талқай қамтамасыз етті.

"Қазақстан Республикасының Ұлттық

Тәуелсіздігінің сыртқы саяси қорлары (1991-2012)"

Қазақстан Республикасы 1991 ж 16 желтоқсанда ресми түрде тәуелсіз мемлекет болып белгіленді. Яғни біздің еліміз КСРО құрамынан бөлініп шығып, зайырлы мемлекет ретінде жаңа қадимділік бастады. Осы орайда бізді осы жылға жетелеп өткен А. Байтұрсынұлы, М. Дулатұлы, Ә. Бөкейханов сынды қазақ зиялылары және 1986 жылы Голлоуерке қарсы, Жоңғарды биліктен құштыру мақсатында күрескен Ұайрат, Ләззат сынды жастарымызға аяқас танытамыз.

1991 жылы Қазақстан Республикасы тәуелсіздігін алғаннан кейін, оны алғаш мойындаған Түркия, ол ресми түрде мойындаған АҚШ елі болды. Тәуелсіздік алғаннан кейін, Қазақстан қарсаңда дами отыра 1993 жылы 15 қазан күні ұлттық байрағымызды, яғни "теңгелі" айнымалыға алмастырды. Тәуелсіз Қазақстанның алғашқы президенті болып Н. Ә. Назарбаев тағайындалды. Және де еліміз үшін аса маңызды "Байқоңыр" зорай айыптанан Н. Гагарин, Т. Әубәкіров, А. Айтбайбетов сынды зорайкерлерді алғаш рет зорайқа ұшырды.

Осы орай О. Сүлейменовтың "адамға табын жер енді" атты шығармасы жарық көрді. Тек ол емес, Азия елдерінің өзара қарай-қатынасы мен достық ұжымды мақсатында, О. Сүлейменовтың "Аз-и-Я" атты шығармасы да мақым болды. Яғни бұл шығармада Түркі тілдес халықтарының тарихы, мәдениеті және т.б. мақараттар қамтылған еді. Қазақстан-

мен жолға Ресей, Ұжатай, Ұжартастан, Өзбекстан сонда
ендер мешарамосыда. Осы ендермен жақса қарашы.
Қатанаста ұстау біздің қолымыздан жақса келеді. Се-
бебі Ұжартастан экономикалық тұрғыдан ишкізатқа
бай ем болып тымашыда. Себебі еліміз чикен ендер
жетаронда 10 енді 9-орында тұр. Осы орайда еліміздің
географиялық орны бойынша да орналасуы маңызда.
Себебі біздің еліміз Ұжартастан үшін "Хартленд" яғни
жердің жүрегі болып саналыда. Бұл енді дамытып
тікелей жерін тикізеді.

Ұжартастандай кеше, мен біздің еліміздің тәуелсіз-
дігі оңай жеммен емес қан мен тер арқасы кешенін
айтып келеді. Енді қауіпсіздігі мен ежелендігін
сақтай отыра, оны қарқанда дамыты тек өз қолымызда.
Сөзімді Міржақан Дулатұлының "Оян қозақ" сөзімен
аяқтап келеді. Еліміз бақышты - менің қолымыда!
Мен еліме сенемін!

Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздігінің
саясат саяси құрылымы (1991-2012) жағдайы.

Қазақстан Республикасы 1991 жылдың 16-желтоқсанда ресми түрде тәуелсіз мемлекет болып белгіленді. Яғни біздің ^{еліміз} мемлекетіміз КСРО құрамынан бөлініп шығып, Заңдар мен мемлекет ретінде жаңа қағазда нағыз бастап ~~Осы~~ орайда бізді осы жаңа өздерінің өмірлерін күнә отора, жетімен жетімен Байрақ, Мәңгілік Ел сияқты бабаларымызға иіліп алғанымызды айтамыз. Бұл жаңа бізге осы кезден жоқ. Тәуелсіздік үшін күрес жолында ерлік танытқан көп тұлғалар ^(жа) "Буржуазиялық ұлтшылдар", "Халық жаулары" "Халық жауларының әйелдері" ~~(жа)~~ т.б. жаулар жауып, ату жазасына жіберген. Осы орайда бізді осы жаңа жетімен жетімен А. Байтұрсынұлы, М. Дулатов, Ә. Бөкейханов сияқты тұлғаларымызды алғанымызды білдіреміз. Бұл жаңа бізге осы кезден жоқ. 1986 жылғы ^{Талауықимге} (Хрущевқа) қарсы, Кеңестік биліктің алып тастауы жолындағы Байрақ, Мәңгілік Ел сияқты қозғалыстарымыздың қайсарлығы мен батырлығымыздың арқасында осы күнге жеттік.

1991 жылғы Қазақстан Республикасы тәуелсіздігін алғаннан кейін оны ең алғаш Түркия мемлекеті мен осымен бірге АҚШ мойындаған болатын. Және де Қазақстан Республикасының ең алғашқы президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев болып тағайындалды. 1993 жылғы 15 қазан күні еліміздің ұлттық бағытымыз "теңге" айналдырылып шығарылды. Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін, қарқынды даму бастады. Байқоңыр төроші айыпталған Ю. Гагарин, Т. Әбішев, А. Айымбетов сияқты

"Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігінің
сыртқы саяси қорлары (1991-2012 жылдар)"

Қазақстан тәуелсіздік жылдары алмай тұрған жылдары
Ресей империясына тәуелді болған. Оған дейін яғни
КСРО құрамында болған кезде мемлекетіміздің өз қауіпсіздік
жағы болған жоқ. Көрсетіледі: КСРО-ға тәуелді болды, ештеңе
іспей алмады, не жаушыларға алмады. Ал тәуелсіздік алғаннан
кейін Қазақстан ирдегі бастады, көр кездері бастады. Тәуелсіз-
дік алғаннан кейін ұйымдарға біріктірілген іс-шараларға
мүше болды. Әсіресе Азия елдеріндегі өзара іс-шаралар
мен сенім іс-шаралары. Шынайы оқталоқтардың ұйымы
сенімдердің бірі. "Шынайы оқталоқтардың ұйымы" оған айтып
тұрғандай ұлттың дағы ұйымы. Осындай ұйымдардың арқасында
Қазақстанның жаңа мемлекетіне демократиялық жолмен
өсті. Елімізде қасиеті тектілік бар және ол көп
бірлесіп мемлекет пен мемлекетпен жетер, яғни тәртіпке
жетерлік қол. 5 мемлекетпен иеленетін болғандықтан
ішкі ара олауды бастама үшін өзара пайдалану үшін
шартпен жасады жасады. Яғни 5 мемлекет өзара олауды
болмай бір-бірімен танып болып отыру. Бұндай кейінгі
шарттар, ұйымдар, келісім сөздер тек пайда жасады.
Және Қазақстан өз елмендігін алғаннан кейін өз ме-
кемені белгіледі сөйтіп біз 5 мемлекетпен иеленетін
саяси және саяси-экономикалық Ресеймен, Ортаққандық-шарты
қотаймен, Ортаққандық қорымен және Ортаққандықпен ал
Ортаққандық-бөліммен Түрік мемлекетімен иеленеді. Осылайша
тәуелсіздік алғаннан кейінгі ике бүгінгі күнге дейін бейбіт
өмір кешуде.

"Қазақстан Республикасына қиын жағдайдағы
Саяси қорлар (1991 - 2012 жылдар)
Қазақстан тәуелсіздік алмай тұрған жылдары Ресей
империясына тәуелді болған. Оған дейін яғни КСРО
құрамында болған кезде мемлекетіміздің өз қауіпсіздік
заңы болған жоқ. Неге? Себебі, КСРО-та тәуелді болғанды, шетке
істей алмағанды, не заң шартыра алмағанды. Ал тәуелсіздік
алғаннан кейін Қазақстан шетке бастады, көркендеуі
бастады. Тәуелсіздік алғаннан кейін біз ұйымдарға, бірлесіп
іс-шараларға мүше болды. Әсіресе Азия елдеріндегі өзара
іс-қимыл және екім іс-шаралары. Шанхай Ұлттық
тоғыз Ұйымы солардың бірі. "Шанхай Ұлттық тоғыз Ұйымы"
атай айтқан тұрғандай Қытайдағы ұйым. Осындай
ұйымдардың арқасында Қазақстанның экономикалық және демо-
кратиялық жағдайы артты түсті. Бәріміз білетін Қаспий Теңіз-
қамы бар және ол қол бірнеше мемлекет бейнесі менора-
ласон жетер, яғни трөш меморалар қол. 5 мемлекет пен
өзара шектелетін болғандықтан ішкі ара алауыздық болмаса,
деген кестпен өзара келісім шарт жасады. Яғни 5
мемлекет бір-бірімен тоғыз болып отыра берді. Бұндай
келісім сөздер мен ұйымдар бізге тек пайда әкеледі.
Татау бір айта кететін мәлім біздің меморалар. Өз
мемлекетіміздің алғаннан кейін біз өз мемораларды құр-
ды. Біз 5 мемлекетпен шектелдіміз. Солтүстік және солтүс-
тік-батысқа Ресеймен, оңтүстік және оңтүстік-шығысқа
Қытаймен, оңтүстікте Қырғызстан мен Өзбекстан бар, ал
оңтүстік-батысқа Түрікменстанмен шектелдіміз. Осылайша
біз бейбіт өмір құрдымыз.